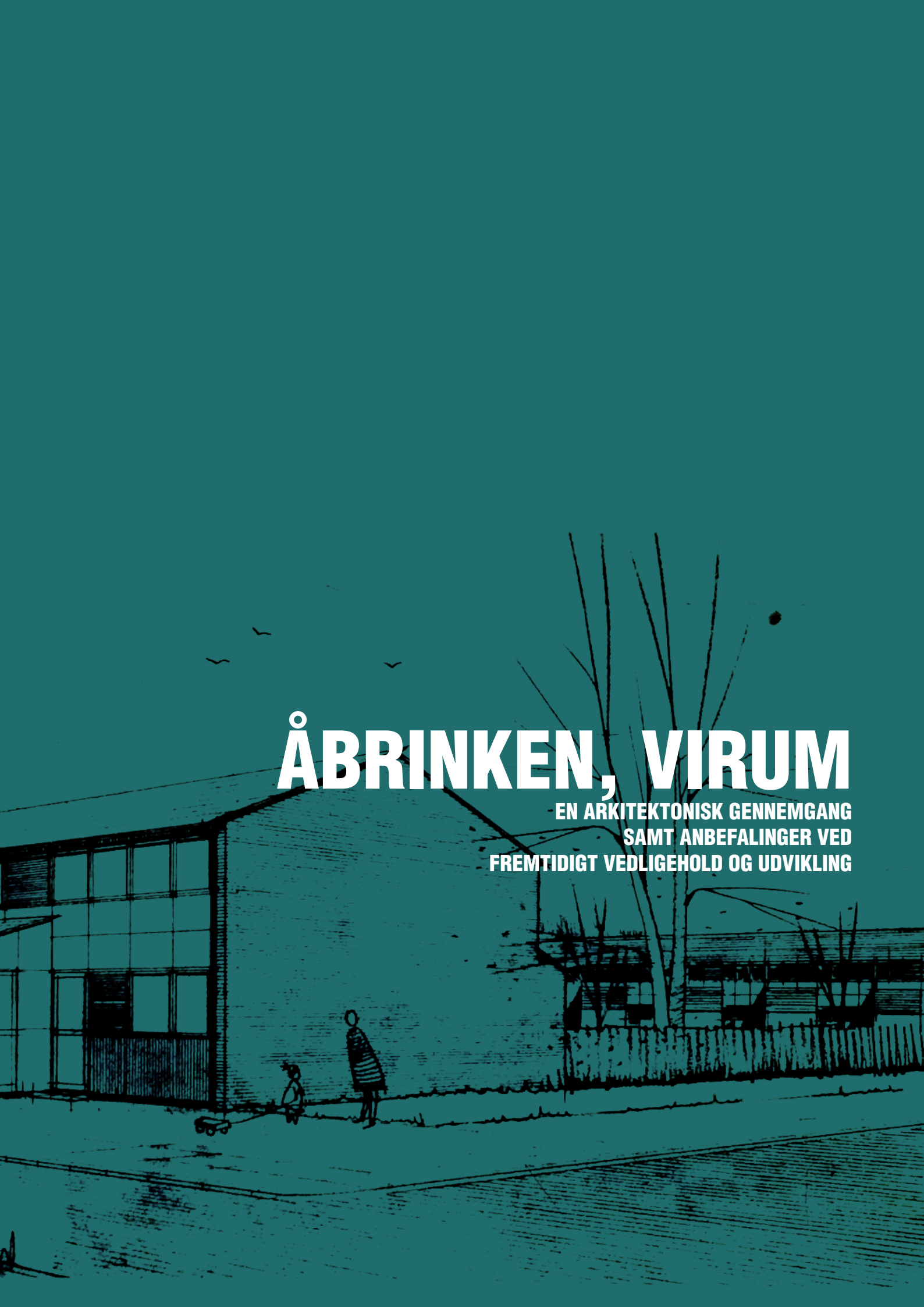

An architectural sketch of a modern building with a large glass facade. A person is standing in front of the building, and a small cart is on the ground. The sky is blue with birds flying. The text is overlaid on the right side of the image.

ÅBRINKEN, VIRUM

EN ARKITEKTONISK GENNEMGANG
SAMT ANBEFALINGER VED
FREMTIDIGT VEDLIGEHOLD OG UDVIKLING

For- og bagsideillustration:
Perspektivtegning, Åbrinken. Johan Christensen & Søn, 1954.
Kilde: Åbrinkens Grundejerforening.

Illustration, s. 2:
Oplevet situationsplan, Åbrinken. Line Strandgaard.
Kilde: "Åbrinken 50 år – festskrift"

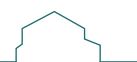
Generelt:
Medmindre andet er angivet, er fotos taget af Rønnow Arkitekter A/S.

ÅBRINKEN, VIRUM

EN ARKITEKTONISK GENNEMGANG
SAMT ANBEFALINGER VED
FREMTIDIGT VEDLIGEHOLD OG UDVIKLING

UDARBEJDET AF: Rønnow Arkitekter A/S | Ny Kongensgade 9B, 2. | 1472 København K
KONTAKTPERSON: Ellen M. Sloth Christensen | Arkitekt MAA | esc@ra.dk | +45 4174 0073
Oktober 2017

INDHOLD

BAGGRUND 4

INTRODUKTION

DET OPRINDELIGE ÅBRINKEN 7

BESKRIVELSE

Området 8

Arkitekten 10

Et Johan Christensen Hus

Arkitektur / historie 11

DET EKSISTERENDE ÅBRINKEN 17

ANALYSE

Området 18

Terræn

Afgrænsning

Beliggenhed / ankomst

Solorientering

Overgangszoner 22

Garage

Forhave

Baghave

Arkitekturen / forandringer 26

Tag

Facade

Tilbygninger

Farver

Sammenfatning

DET FREMTIDIGE ÅBRINKEN 35

VEDLIGEHOOLD OG UDVIKLING

Arkitektoniske værdier i Åbrinken 36

Anbefalinger ved fremtidigt vedligehold / udvikling 38

Tag

Facade

Tilbygninger

Farver

Beplantning

Efterskrift

LITTERATURLISTE / KILDER 43

BAGGRUND

INTRODUKTION

Med afsæt i en stærk grundejerforening har Åbrinkens beboere et stort ønske om at synliggøre arkitektoniske værdier og bevare kvaliteterne i området, som de bor og opholder sig i. De ønsker at skabe ét samlet dokument, som kan beskrive, skabe forståelse, give inspiration og anviser klare anbefalinger.

Prospektet anskueliggør, hvad der er vigtigt og vigtigst – og hvorfor. Og giver ikke mindst indblik i detaljens betydning for helheden.

Nærværende prospekt indeholder således:

- **DET OPRINDELIGE ÅBRINKEN**

Beskrivelse af historien, arkitekten og arkitekturen – til erindring for eksisterende beboere og forståelse for nye.

- **DET EKSISTERENDE ÅBRINKEN**

Analyse af arkitekturen og den arkitektoniske idé for bedre forståelse for de rammer som beboerne bor – eller skal bo – i.

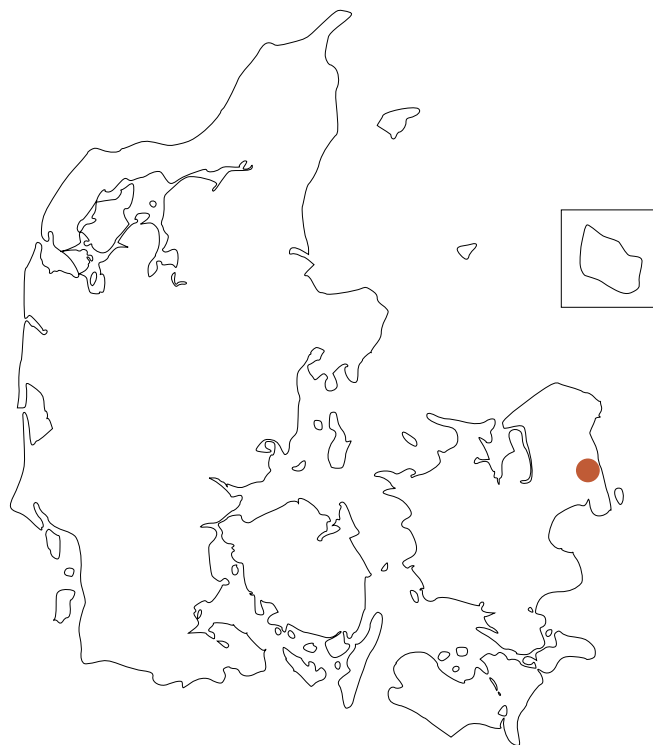
- **DET FREMTIDIGE ÅBRINKEN**

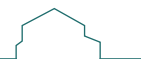
Beskrivelse af de arkitektoniske værdier i Åbrinken og de forandringer, der er sket gennem tiden samt anbefalinger til brug ved fremtidige ombygninger og vedligehold.

Der er en bevarende lokalplan under udarbejdelse, som indeholder klart definerede retningslinjer for udførelse af tilbygninger, ombygninger og vedligehold. Prospektet her er et udtryk for Rønnow Arkitekters anbefalinger med henblik på bedst bevaring af Åbrinkens arkitektoniske værdier og kvaliteter.

Danmarkskort. Placering Åbrinken, Virum.

Kilde: Rønnow Arkitekter A/S.

Oversigtskort. Placering Åbrinken, Virum.

Kilde: Krak.dk

DET OPRINDELIGE ÅBRINKEN

OMRÅDET

BESKRIVELSE

OMRÅDET

Åbrinken ligger i et kuperet område omkranset af skov på tre sider. Rækkehusene ligger som rækker/stokke vinkelret på hver side af vejen Åbrinken, som slynger sig gennem midten af området fra nord til syd.

Midt i bebyggelsen er et ophold i husrækkerne anvendt til et mindre, grønt fællesområde (vest for række i og k). Umiddelbart nord for dette grønne område er husrækken, som formmæssigt er identisk med de øvrige stokke med boliger, oprindeligt indrettet til butikker. I dag er der kirkesal og restaurant i butikslejemålene.

Området øst for bliver få år senere bebygget med en boligkarré, der oprindeligt er tiltænkt at være pensionistboliger. Denne bygning bliver i 2004 erstattet af de nuværende plejeboliger. Umiddelbart sydøst herfor er oprindeligt et lille vandhul, som bliver fyldt op i forbindelse med byggeriet i 1954.

De grønne arealer med græs og den lille skov i bebyggelsens nordlige del er fredede områder. I skoven har Åbrinken en naturlegeplads og en bålplads, der anvendes ved Sankt Hans. Oprindeligt var der en skrammellegeplads, kaldet Hulebyen. Skrammellegepladsen (byggelegeplads) er en dansk nyskabelse, der særligt bliver populær i 1960'erne. Idéen er landskabsarkitekten C. Th. Sørensens (jf. bogen Parkpolitik i Sogn og Købstad, 1931) som er inspireret af, at han ofte havde iagttaget drenge bygge huler af overflødige materialer på byggepladserne. Byggelegepladsen bliver et frirum for børn, bogstaveligt og i overført betydning, hvor de kan bygge, skrue, hamre og lege i naturen med kun begrænset indblanding fra voksne. Hulebyen i Brede etableres allerede i 1957 med hjælp fra havearkitekt Erik Mygind som initiativtager. Den får stor betydning for børnene, der vokser op i Åbrinken i 1950'erne og 1960'erne.

Plejeboliger og husrækken med kirkesal og restaurant er ikke omfattet af dette prospekt.

Ankomst ad Åbrinken, kig fra nord mod syd ud for husrække b.

Kilde: Foto, Rønnow Arkitekter A/S.

Ankomst fra I.C. Modewegs Vej (ad Bredevej).

Kilde: Foto, Rønnow Arkitekter A/S.

Oprindelig situationsplan. Åbrinken, Virum.

Tegning af Johan Christensen & Søn, 1954.
Kilde: Åbrinkens Grundejerforening.

— — — — — Områdeafgrænsning for
nærværende prospekt.

a Nummerering af
husrækker/stokke

A Rækkehusstype.
Type A (store boliger)
Type B (små boliger)

(Bemærk at husnumre
i dag starter fra syd)

ARKITEKTEN

BESKRIVELSE

ARKITEKTEN

Bebyggelsen Åbrinken er opført af byggefirmaet Johan Christensen & Søn.

I 1940'erne var arkitekter begyndt at udvikle og bygge enkle og typiserede enfamiliehuse, herunder statslånhuse (fx rækkehuse og statslånsenfamiliehuse i Vanløse, 1942 og 43, hvor arkitekt Harald Plum tegnede for byggefirmaet Johan Christensen). Med tiden blev bygningsdelene så standardiserede, at husene billigt og hurtigt kunne bygges. Johan Christensen & Søn var del af denne proces.

ET JOHAN CHRISTENSEN-HUS

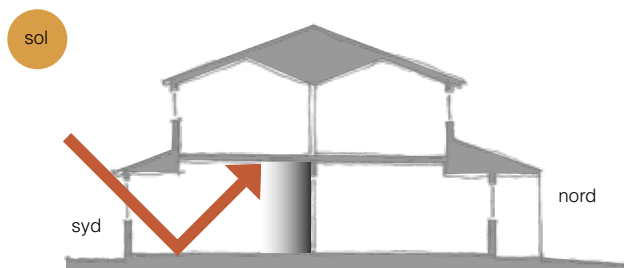
Et særkende for et Johan Christensen-hus er, at udvendige døre og vindueskonstruktioner indgår i husets bærende konstruktion - efter sigende efter finsk inspiration. Dette betyder, at udskiftning af vinduer og udvendige døre forudsætter en vis teknisk indsigt i konstruktionsprincippet.

Firmaets huse blev kendt for at være kvalitetshuse bygget i gode materialer, og dette afspejles stadig i ejendomsmæglerannoncer.

Princip for lysindtag i Åbrinkens rækkehusbebyggelse.

Bygningskroppens dybde er tilpasset, så den "mørke zone" i midten af huset er meget lille.

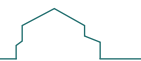
Kilde: Rønnow Arkitekter A/S.

Historiske kort, 1954 og 2016. Åbrinken, Virum.

Kilde: <http://kommunekort.ltk.dk>

ARKITEKTUR / HISTORIE

BESKRIVELSE

ARKITEKTUR / HISTORIE

Rækkehusbebyggelsen Åbrinken i Virum ligger på jord udstykket fra Brede Værk, som er nabo.

Bebyggelsen blev opført i 1954-55 af byggefirmaet Johan Christensen & Søn og består af 193 boliger. Der er to grundtyper, begge i to etager.

- TYPE A: Den store rækkehusbolig (store huse). Beliggende i den sydlige ende (mod I.C. Mødewegs Vej). Oprindeligt 130 m². 155 boliger. Række c til q, numre fra 1 til 195.
- TYPE B: Den lille rækkehusbolig (små huse). Beliggende i den nordlige ende (mod Skodsborgvej). Oprindeligt 105 m². 38 boliger. Række a og b, numre fra 197 til 271.

Planløsningen på type A (store huse) har en delvist indbygget garage. Den er stor nok til at der kunne holde både en lille og en stor bil i forlængelse af hinanden. Garagens fremspring i facaden mod vejen danner naturligt en krog, hvor hovedindgangen er placeret.

På type B (små huse) er næsten hele garagen indbygget i planløsningen. Her er der kun plads til én bil, mens en bil nummer to skulle holde på arealet foran boligen. Indgangspartiet er placeret samme sted i forhold til garagen, som på type A, men da garagens fremspring i facaden er væsentligt mindre, er der på de små huse et gennemgående tag over garagen, som fortsætter hele rækkehusrækken igennem. Samme gennemgående tagflade ses mod havesiden på begge rækkehus typer, da den yderste del af opholdsstuen (type A) og opholdsstue/spiseplads (type B) mod haven har lavere lofthøjde end den øvrige del af rummet. Se i øvrigt tværsnit.

Da Åbrinken bliver bygget skulle en vis procentdel af arbejdsmændene i byggeriet være ufaglærte, hvilket

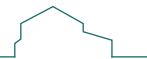
er grunden til, at de bærende vægge er udført i beton, som var enklere at udføre. Gavlene fremstår i røde mursten mens øvrige facader er beklædt med hvidmalede eternitplader og malet træbeklædning i en mørkebrun nuance, herunder også garageporte. Vinduespartierne er gennemgående, hvidmalede og opdelt af malede lamel-rammer i samme farve som træbeklædningen. Tagene er oprindeligt opført med eternitskifer (type A) og bølgeeternit (type B) og fremstår med spring mellem husene (undtagen række b og enkelte andre huse), for at udligne terrænforskel.

Johan Christensens søn, Holger Christensen har stået for farvesætningen på rækkehusbebyggelsen. Han var omhyggelig i sit valg af materialer og farver og værdsatte kvalitet. Samtidig har han taget modige farvevalg, med okkergule brandmure og garagevægge, røde facaderemme, blågrønne tagrender, inddækninger og karm ved garageport. Det er disse farver der i høj grad er medvirkende til at adskille Åbrinken fra øvrige, typiske rækkehusbebyggelser og tilføre området en kvalitet, atmosfære og særlig karakter.

Eksempel på facade, hvor farvesætning på oprindelig placering er bevaret.

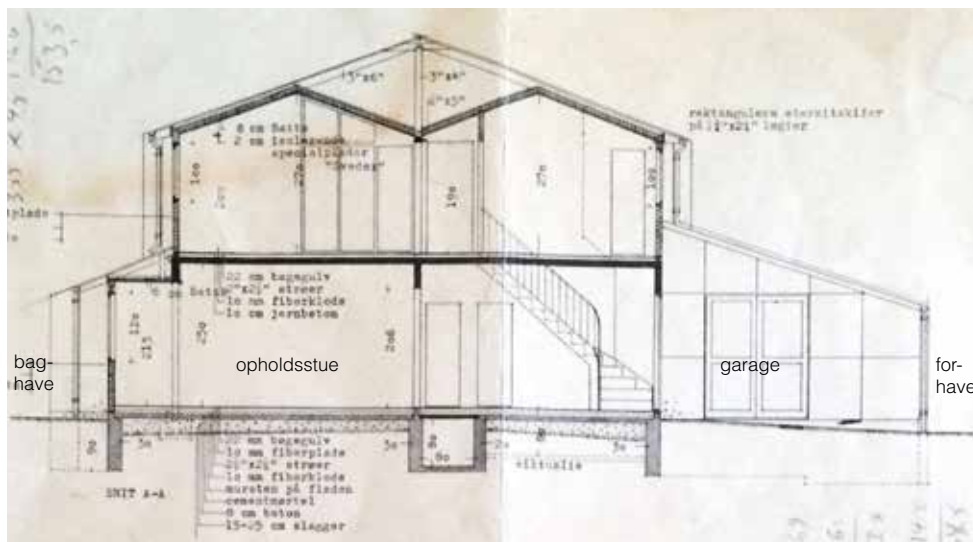
Kilde: Foto (rækkehus nr. 163), Rønnow Arkitekter A/S.

TYPE A

STORE BOLIGER - SNIT OG PLAN

Oprindeligt tværsnit og plan.

Tegning af Johan Christensen & Søn, 1954.

Kilde: Åbrinkens Grundejerforening.

TYPE A:

Den store rækkehusbolig (store huse).

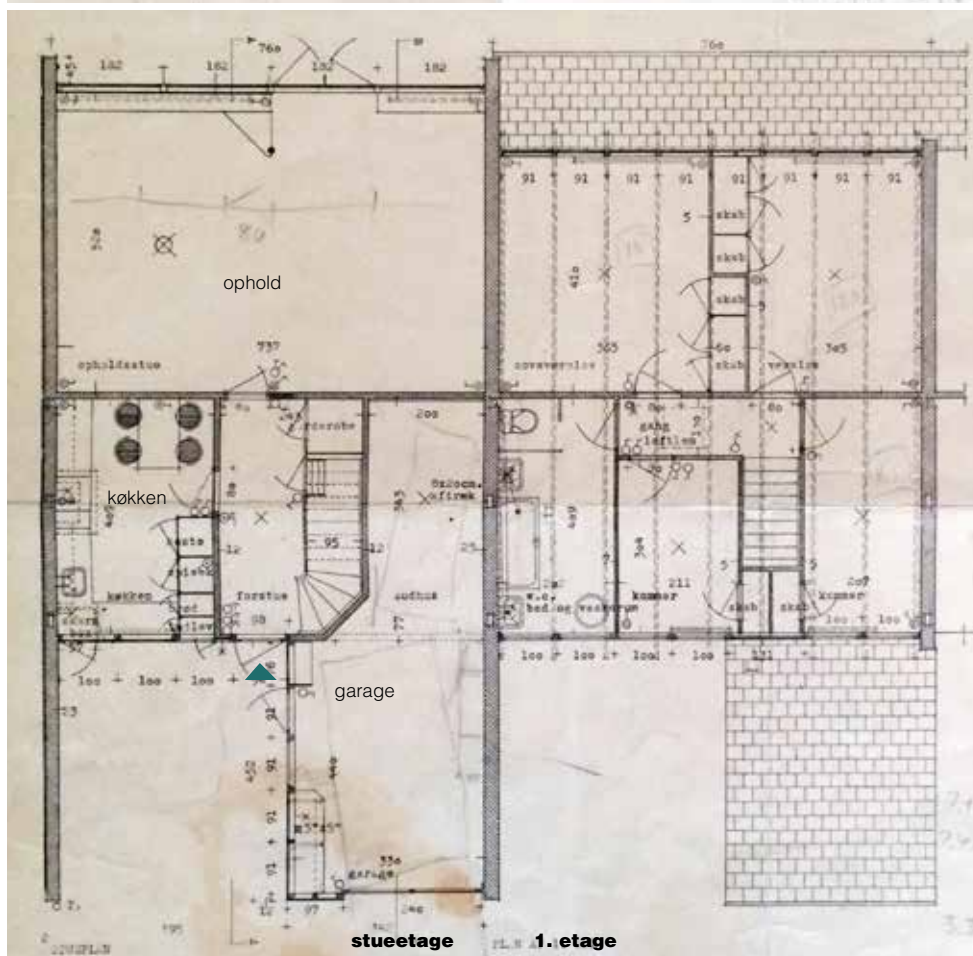
Beliggende i den sydlige ende (mod I.C. Modewegs Vej).

Oprindeligt 130 m².

155 boliger.

Række c til q.

Numre fra 1 til 195.

Beliggende i den nordlige
ende (mod Skodsborgvej).
Oprindeligt 105 m2.
38 boliger.
Række a og b.
Numre fra 197 til 271.

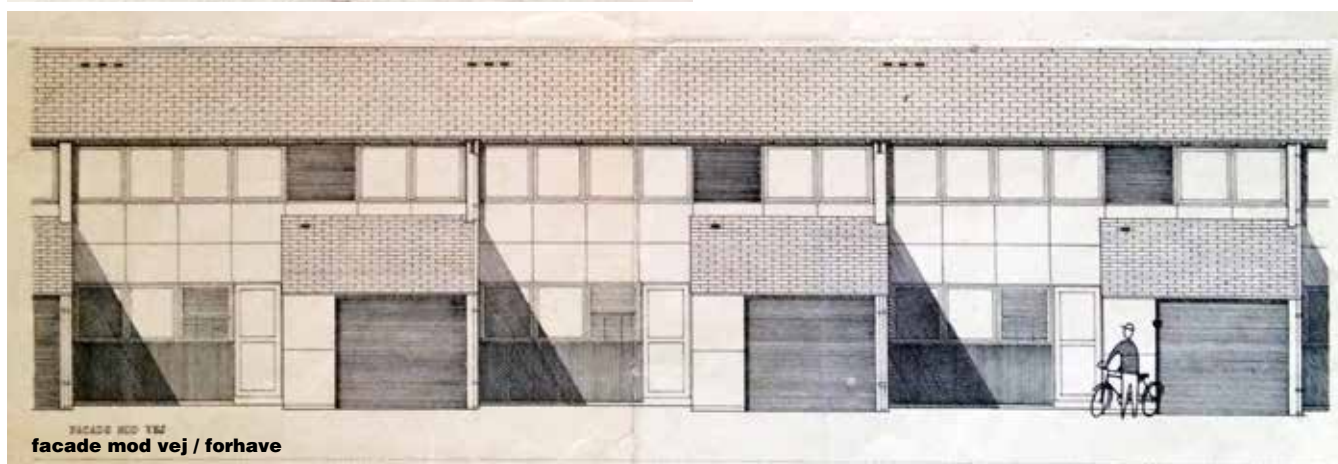

TYPE A

STORE BOLIGER - FACADER

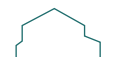
facade mod vej / forhave (nr. 47)

facade mod vej / forhave

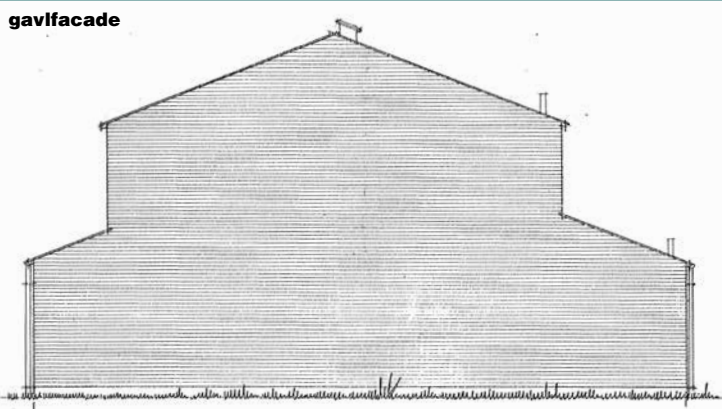
facade mod baghave (Bemærk: Terrassedør sidder centralt placeret i facaden i husets endelige udformning.)

TYPE B

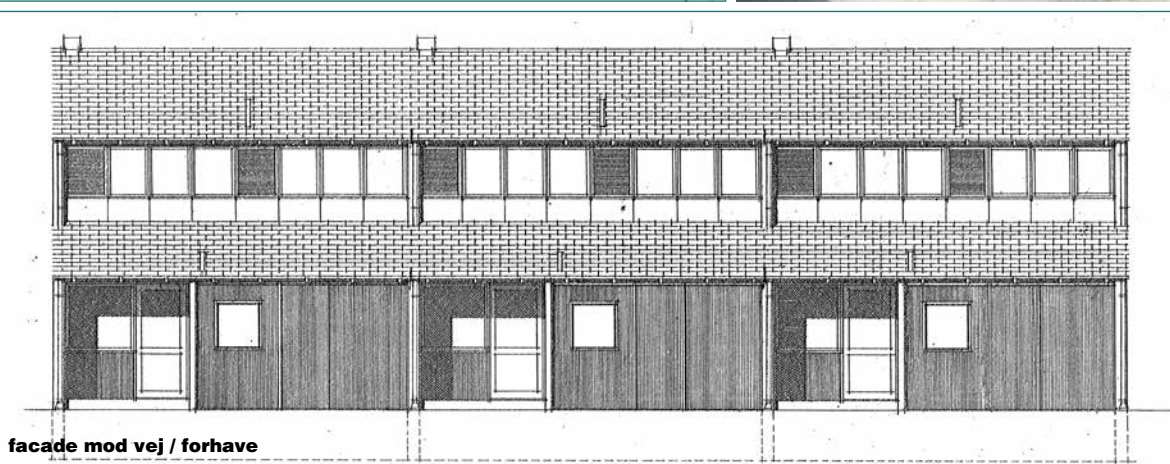
SMÅ BOLIGER - FACADER

gavlfacade

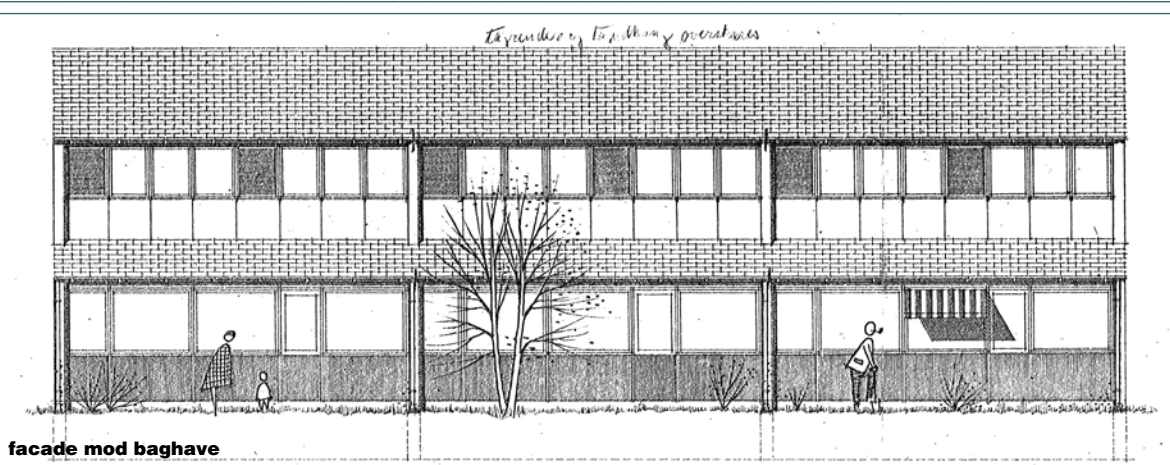

facade mod vej / forhave (nr. 197)

facade mod vej / forhave

facade mod baghave

DET EKSISTERENDE ÅBRINKEN

OMRÅDET

ANALYSE

TERRÆN

Bebyggelsens navn "Åbrinken" refererer til beliggenheden nær ved Mølleåen.

Terrænets stejle stigning fra Mølleåen og Brede Værk op til Bredevej fremhæves af den smalle allé med træer på I.C. Modewegs Vej, der ved ankomst fra sydøst stiger stejlt op mod Åbrinken.

Terrænet indenfor bebyggelsen stiger fra nordøst mod øvrige 3 verdenshjørner, hvilket betyder at den slyngede vej Åbrinken ligger lavt i terrænet og husrækkerne stiger på hver side. Ind mod Brede Værk markeres terrænstigningen af et højt, levende hegn. Terrænet er i alle husrækker på nær række b indarbejdet som en gradvis, lille stigning (ca. 15-20 cm) hus for hus. Stigningen afspejler sig i spring i tagfladerne.

De to rækker a + b med små huse (type B) repræsenterer henholdsvis en husrække med gennemgående tagflade (række b) og en husrække hvor tagfladen har små spring indarbejdet pga. terrænforskel mellem de to gavlhuse på husrækken (række a). Her eksemplificeres det tydeligt, hvordan springene i tagfladen har stor betydning for oplevelsen af variation, når husrækkerne opleves som en helhed fra ankomstsiden.

AFGRÆNSNING

Åbrinken ligger omkranset af træer og skov på tre sider. Mod nord danner levende hegn ind mod spejderhytten og mod nordøst danner Mølleådalen en frodig, grøn ramme omkring Åbrinkbebyggelsens grønne friarealer. Afgrænsningen i øst er høje træer og levende hegn i skellet ind mod Brede Værk og mod syd

allétræer, som står stramt på linje langs I.C. Modewegs Vej.

BELIGGENHED / ANKOMST

Ved ankomst fra nord ad Bredevej ledes du ind i området ad en fordelingsvej Åbrinken, der slynger sig gennem området fra nord til syd. Herfra udløber stikvejene til de enkelte husrækker. Ved ankomst opleves en grøn væg af høje træer på venstre side og den første række af små rækkehusboliger på højre side inden vejen drejer og du har kig op igennem området. For enden ses I.C. Modewegs Vej beliggende 90 grader på vejen Åbrinken og allétræerne danner en høj skærm, der bremser blikket og danner ramme om bebyggelsen.

Retningen på I.C. Modewegs Vej angiver den overordnede retning for veje og husrækker i Åbrinken. Husrækkerne ligger dog ikke parallelt med I.C. Modewegs Vej, men er lagt under en vinkel på ca. 45 grader. På den måde åbnes op for længere kig op ad stikvejene ved ankomst fra I.C. Modewegs Vej i syd. Nysgerrigheden vækkes og man bliver naturligt ledt ind i området.

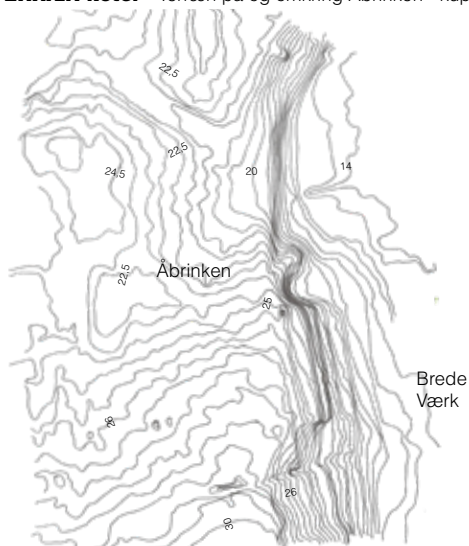
Husrækkernes varierende længder giver vejen ned gennem bebyggelsen et let slynget forløb. Slyngegangen sammen med de høje hække om haverne betyder, at hele bebyggelsen ikke kan overskues i ét vue, i stedet ledes blikket videre.

SOLORIENTERING

Boligbebyggelsens placering på matriklen orienteret med ankomst mod nordøst og have mod sydvest sikrer en god solorientering. Have og stue mod sydvest har sol dag og aften, mens forareal/indgangszone mod nordøst har solindfald om morgenen.

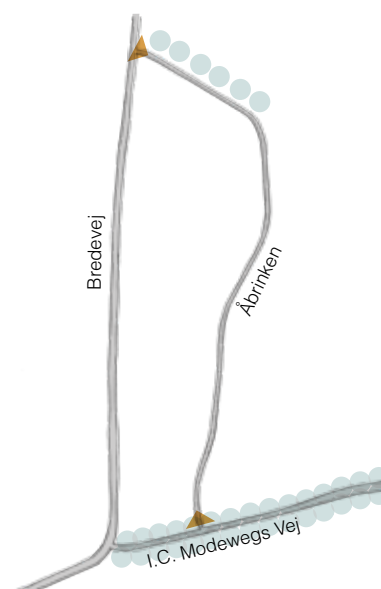
TERRÆN koter - Terræn på og omkring Åbrinken - kuperet.

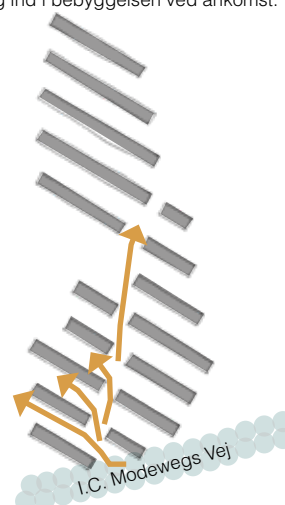
AFGRÆNSNING grønt område - omkranser Åbrinken.

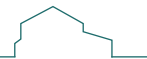

ANKOMST infrastruktur - ankomst fra nord og syd.

BELIGGENHED bebyggelse - orientering 45 grader ift. I.C. Modewegs Vej, skaber kig ind i bebyggelsen ved ankomst.

OMRÅDET

FOTO

Type A (store huse). **Terrænforskel optages i spring i tagfladen.**

Øverst og midt: Række c og d, fra vejside.

Nederst: Række k, fra haveside.

Kilde: Rønnow Arkitekter A/S.

Type B (små huse).

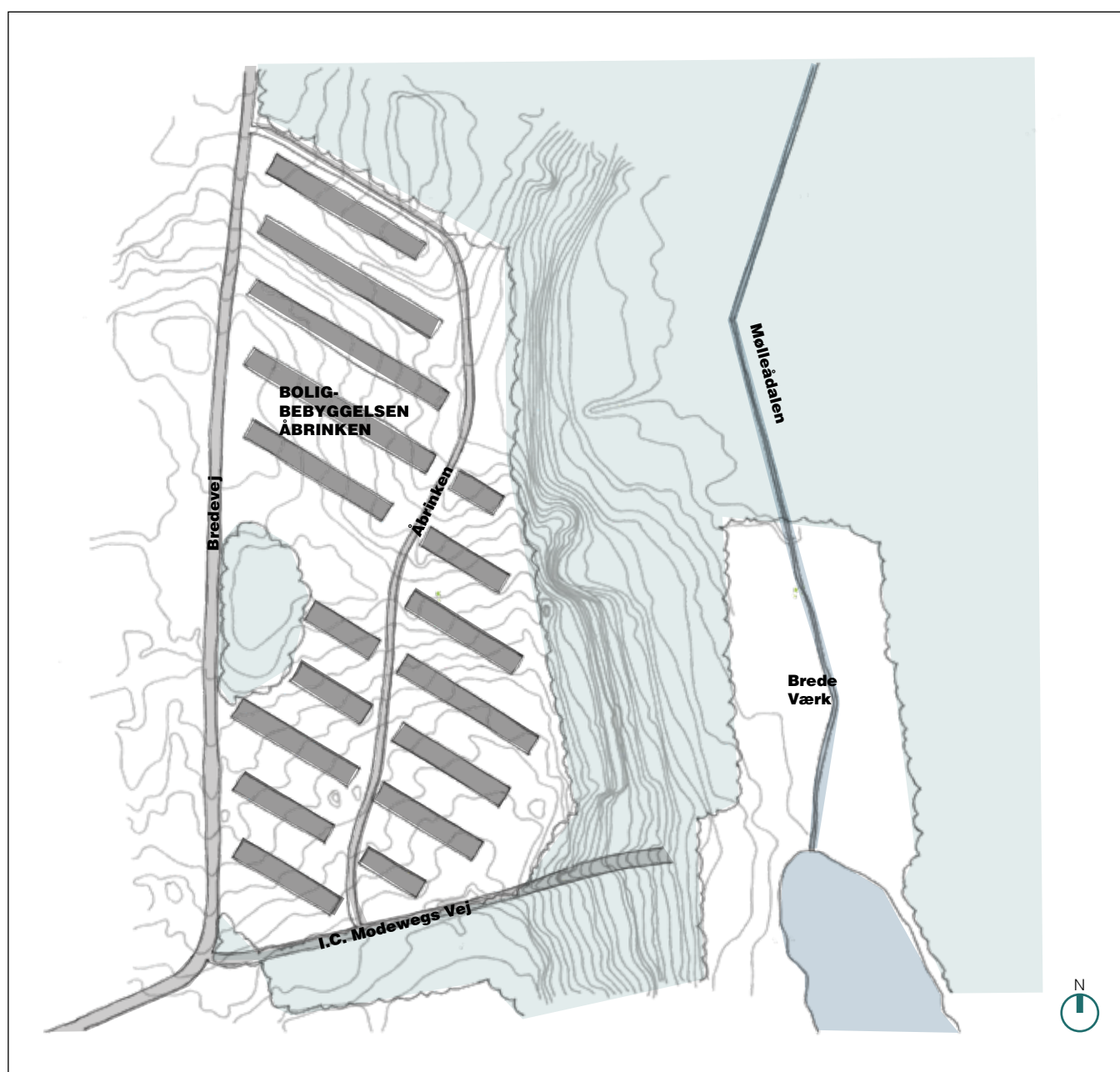
Øverst: Række a, fra vejside. Spring i tagflade.

Midt: Række b, fra vejside. Gennemgående tagflade (eneste række).

Nederst: Række b, fra haveside.

Kilde: Rønnow Arkitekter A/S.

OVERGANGSZONER

ANALYSE

OVERGANGSZONER MELLEM OFFENTLIG OG PRIVAT

Garager

Garagerne er bygget delvist ind i den langsgående bygningskrop, mens den resterende del optager en del af forarealet ved hver enkelt bolig. I begge boligtyper skærmer garagen for indgangen, som derved opnår privathed. Den resterende del af forarealet ligger mere eller mindre åbent – alt efter tilplantningsgrad – og er en overgangszonzone mellem privat og fælles, der kan danne ramme for en uformel kontakt beboerne imellem. Overgangszonen er bredere på husrække a (små huse) end på alle øvrige husrækker.

Forhave (mod nordøst)

Ved type B (små huse) er adskillelsen i skel ud mod vejen typisk hæk. Der ses betydelig begrønning i forhaverne, nogle steder også med hæk eller beplantning langs med vejen. Beplantninger og udformning af forarealerne er meget forskelligartede, men de høje hække i skel fungerer som et godt samlende element. I kigget opad stikvejen står disse hække som sætstykker på en scene, i vinkelret modspil til næste husrækkes baghavehæk. Motivet står klarest de steder, hækken er præcist klippet og har en vis højde.

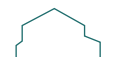
De to stikveje med type B rækkehuse (små huse) fremstår med en vekslende, men primært lukket/privat, overgangszonzone.

Ved type A (store huse) er adskillelsen i skel ud mod vejen meget varierende. Nogle steder ses høj, grøn beplantning eller hæk, andre steder et delvist transparent hegn og andre steder igen er der ingen fysisk adskillelse i matrikelstel. Her ses ofte et tydeligt spring i belægningen, som skal optage terrænforskellen. Forhaven bliver på disse matrikler næsten en del af fortovet og fremstår som en mere åben/offentlig overgangszonzone end de forhaver, der har større grad af begrønning.

Stikvejene med type A rækkehuse (store huse) fremstår med et vekslende udtryk af åben/lukket i overgangszonen. Da selve forhaven er mindre, pga. større garage end type B rækkehuse, kræver den en tydelig afgrænsning i matrikelstel for at fremstå som en lukket/privat overgangszonzone.

Baghave (mod sydvest)

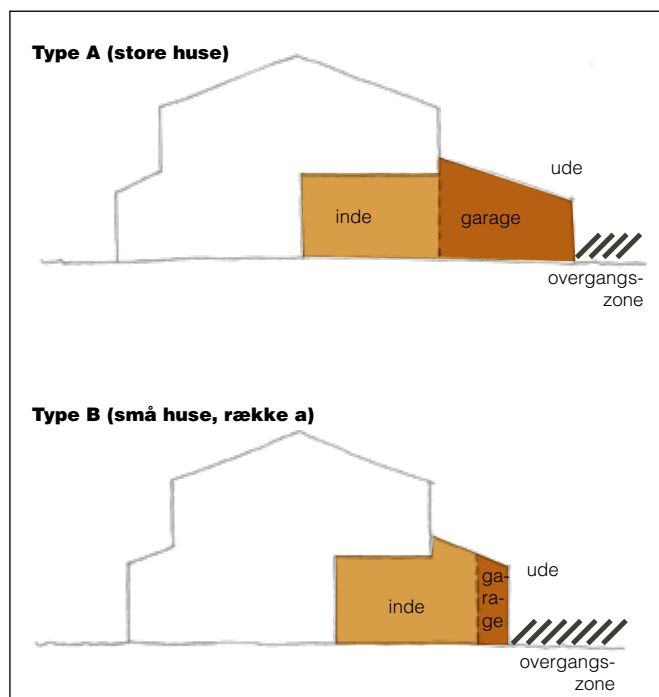
Den velvoksne beplantning i baghaverne og hækkene ud mod vejen giver en høj grad af privathed. Ikke kun til haverne, men også husrækkerne imellem, hvor beplantningen danner en høj, "grøn mur" langs stikvejens ene side. Enkelte steder er mønsteret svækket af nyere skure, der opført så tæt på skel, at der ikke er hæk/grøn beplantning, men istedet plankeværk eller ingen begrønning.

Principsnit gennem rækkehus. Overgangszone.

Garagens fremspring er med til at definere det udeareal som er i forhaven. Foran garagen dannes en overgangszone mellem offentlig og privat. På de store huse er overgangszonen mindre end på de små huse.

Kilde: Rønnow Arkitekter A/S.

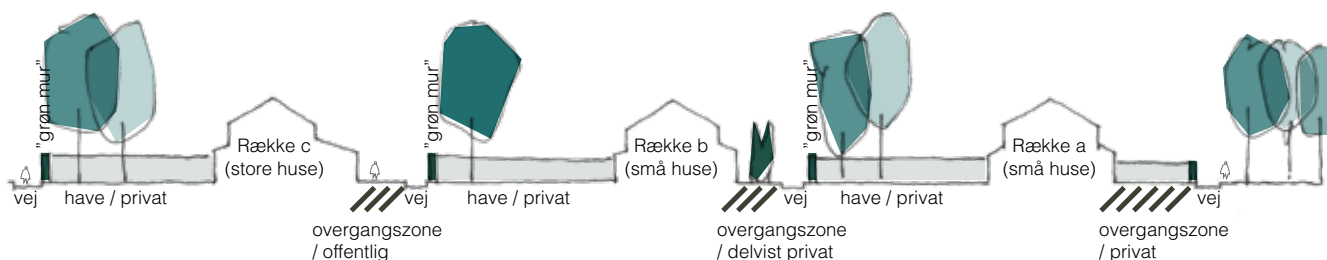

Principsnit gennem rækkehus / haver / stikvej. Overgangszoner.

Forhave: Afstanden fra rækkehus ud til fortov er mindre på række b - q end på række a. På de matrikler, hvor afstanden er mindst, er adskillelsen (grøn beplantning) mellem skel varierende. Nogle steder opleves en åben, næsten offentlig overgangszone, mens der andre steder ved hjælp af beplantning og hæk er skabt en mere privat overgangszone. Rækkehusrække a har større afstand fra rækkehus til fortov, og der er her skabt en tydelig adskillelse (grøn beplantning) mellem matrikelstel. Overgangszonen opleves her som privat pga. beplantningen.

Baghave: Den høje hæk eller beplantning for enden af baghaven skaber en "grøn mur", som giver privathed til baghaver og styrer blikket mod ankomstsiden af rækkehusene. Overgangen mellem den offentlige stikvej og de private haver er klar og veldefineret.

Kilde: Rønnow Arkitekter A/S.

OVERGANGSZONER

ANALYSE

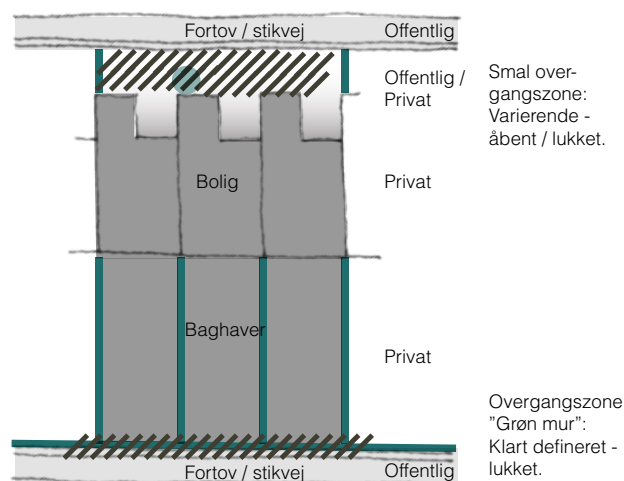

Princip-planudsnit. Overgangszone.

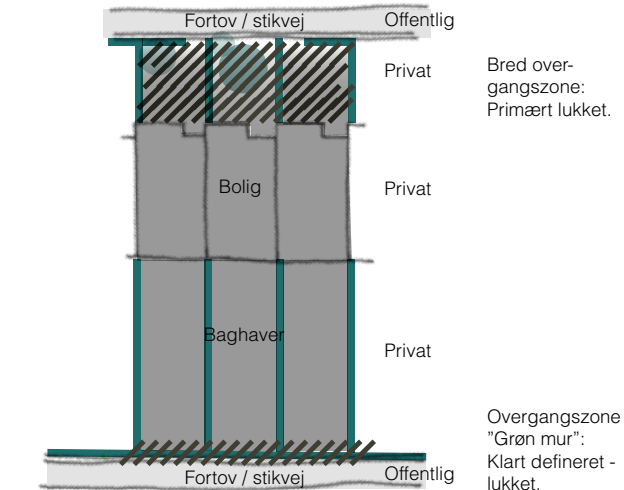
Den grønne beplantning er i høj grad med til at definere oplevelsen af overgangszonen som offentlig eller privat.

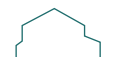
Kilde: Rønnow Arkitekter A/S.

Planudsnit, type A (store huse)

Planudsnit, type B - række a - (små huse)

Smal overgangszone - åben karakter

Smal overgangszone - delvis åben karakter på trods af hegn.

Smal overgangszone - åben karakter. Terrænspring optages i belægningen.

Smal overgangszone - lukket karakter

Smal overgangszone - delvis åben karakter på trods af beplantning.

Bred overgangszone - lukket karakter

ARKITEKTUREN | FORANDRINGER

ANALYSE

INDLEDNING

Siden opførelsen er der på de mange rækkehuse lavet en del forandringer. Allerede i 1956 var den første ansøgning om tilbygning afsendt til kommunen. Siden er der udført adskillige forandringer.

Boligtypernes indretning med indbygget garage - den store boligtype endda for to biler (en lille og en stor bil) - har, tilsigtet eller utilsigtet, udgjort et let realiserbart udvidelsespotentiale ved at skifte status til boligareal. Desuden har tilbygning på gavlen været en simpel tilbygningsmulighed for enderækkehusene, og udførelsen af disse er fint indpasset den eksisterende arkitektur.

Langt de fleste boliger har lavet udvidelser omkring indgangen mod vejen i form af lukkede vindfang eller åbne overdækninger. Mange boliger har ligeledes lavet udvidelser mod haven ved forlængelse halvtaget over stuen og "flytning" af facaden eller egentlige tilbygninger af havestue. Mange har også lavet overdækket terrasse.

Ligeledes er der siden opførelsen udført forskellige energitiltag i form af forhøjelse af tagfladen (ekstra isolering), solceller og nye vinduer og døre på en stor del af de 193 rækkehuse.

Ombygningerne er karakteriseret ved alle at være af forskellig størrelse, karakter og materialevalg. Detaljeringsgraden er ikke alle steder udført i den oprindelige arkitekts ånd.

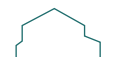
TAG

Pga. ønske om energivenlig renovering har en del boligejere forhøjet tagfladen for at få plads til ekstra isolering under tag. Forhøjelsen har betydning for det oplevede spring i tagfladerne, og der opstår flere steder en disharmoni i det taktfaste mønster.

Ligeledes har forhøjningen af taget betydning for spærrenderne ved tagfoden (udhæng), der kommer til at fremstå med en anden dimension end oprindeligt. Inddækningen i overgangen til nabotaget fremstår i flere tilfælde overdimensioneret og klodset.

I dag er belægningen på en del af tagene på type A udskiftet til tagpap, mens belægningen på type B er udskiftet til ny bølgeeternit.

Tagfladerne mod sydvest (havesiden) har oprindeligt været helt friholdt for taghætter/udtræk. Den ubrudte tagflade er et stærkt arkitektonisk træk. Igennem tiden er der kommet flere og flere taghætter/udtræk til i tagfladerne. De er som princip forsøgt samlet på tagfladen mod nordøst (ankomstsiden), dog er dette ikke helt gennemført. Taghætterne fremstår med forskellig størrelse, udformning og materialevalg og den brudte tagflade svækker det arkitektoniske udtryk.

ARKITEKTUREN | FORANDRINGER

ANALYSE

FACADE

Vinduer og døre

Der er igennem årene udskiftet døre og vinduesbånd på en stor del af rækkehusene. I den forbindelse har mange nye rammer og poste i vinduesbånd ikke samme proportioner som oprindeligt. Ligeledes ses der også nye vinduer og lamel-rammer i plast, hvilket har en anderledes patinerung end det øvrige, ligesom det svækker det arkitektoniske udtryk.

Tagrender og nedløb

Tagrender og nedløb er oprindeligt udført i zink med malede blågrønne tagrender og okkergule (eller hvide) nedløb i samme farve som bagvedliggende mur. Oprindeligt har nedløb i stueetagen været lige nedløb koblet direkte på tagrenden, mens der på 1. etage har været bajonetknæ. I forbindelse med de mange istandsættelser ses ikke en entydig retningslinje. Der er således forskellig dimensionering, oprindelige nedløb med bajonetknæ ved siden af nyere nedløb med "svane Hals", malede tagrender og umalede tagrender.

Oprindeligt vinduesbånd på 1. etage bevaret (nr 61).

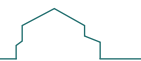
To eksempler på nye vinduesbånd

Oprindeligt vinduesbånd

Nyt vinduesbånd inkl. lamel-ramme i plast, skaber genskin.

TILBYGNINGER

Vindfang/overdækning mod vejen

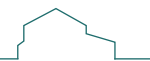
Der er allerede fra få år efter opførelsen i 1954 opført lukkede vindfang og åbne overdækninger mod vejen på hustype A (store huse).

De mange forskellige typer varierer i graden af kvalitet. U hensigtsmæssigt materialevalg, forkerte proportioner og ikke mindst ringe detaljeringsgrad påvirker det enkelte arkitektoniske udtryk på tilbygningerne.

De steder hvor rækkehusbebyggelsens arkitektoniske principper er gentaget og hvor samme bebyggelse er vedligeholdt med respekt for de arkitektoniske principper, fremstår de små tilbygninger mod vejen til gengæld som en kvalitet. De tilføjer en variation til det ellers stringente arkitektoniske udtryk og giver hvert hus en individualitet, som bebyggelsen sagtens kan bære.

Betragtes området som helhed skaber de mange forskellige vindfang og overdækninger en diversitet, som gør området levende og tilfører stemning, variation og atmosfære. De tilfører en karakter til området, som man bør værne om.

ARKITEKTUREN | FORANDRINGER

ANALYSE

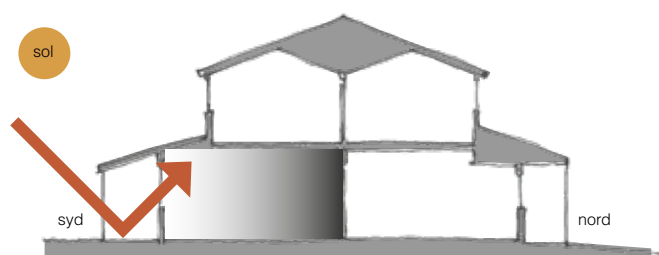
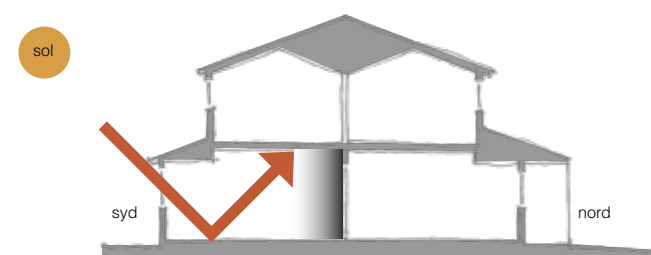
Udvidelser mod haven

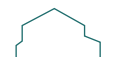
På mange af boligerne, både type A og B, er der lavet udvidelser mod baghaven. Det være sig overdækkede og halvlukkede terrasser eller havestuer. Fælles for disse tilbygninger er, at det påvirker lysindtaget i opholdsrummene og udvider "den mørke zone" i midten af bygningskroppen. Tilbygningerne varierer, ligesom mod vejen, i graden af kvalitet, men da de er placeret ud mod den lukkede baghave er disse udvidelser meget lidt synlige udefra.

Principsnit. Tilbygningens betydning for "den mørke zone".

Når der laves tilbygning mod havesiden (syd) og tagfladen forlænges øges bygningskroppens indre mørke zone.

Kilde: Rønnow Arkitekter A/S.

Tilbygninger gavlhuse

Næsten alle enderækkehuse har opført en tilbygning ved gavlen. Fælles for disse tilbygninger er, at de i høj grad tilpasser sig den eksisterende og oprindelige arkitektur, både i materialevalg og proportioner.

Tilbygning ved enderækkehus

Tilbygning ved enderækkehus

Tilbygning ved enderækkehus

Tilbygning ved enderækkehus

ARKITEKTUREN | FORANDRINGER

ANALYSE

FARVER

Oprindeligt har rækkehusbebyggelsen fremstået med hvide facadeplader, hvide vinduesrammer, sortbrunt træværk, okkergule brandmure på 1. sal, okkergule eller hvide garagevægge (hustype A) og brandmure i stueplan, røde facaderemme, hvide spærender, blågrønne tagrender, nedløb i samme farve som den bagvedliggende mur samt blågrønne inddækninger og karm ved garageport (hustype A). Rækkehusbebyggelsen Åbrinken skiller sig ud fra mængden af rækkehusbebyggelser i kraft af disse farver, som tilføjer området en kvalitet og særlig karakter.

I dag ses der ikke længere et gennemgående farvetema. Brandmure fremstår i hvid eller forskellige varianter af gul. Den røde farve på remme har kun et fåtal bevaret på hustype B. Mange tagrender og nedløb fremstår umalede i takt med at de originale tagrender er udskiftet. Generelt fremstår mange af boligerne med sort og hvid som primærfarve, hvilket giver et lidt karakterløst udtryk med en hård kontrast.

Garagemurens farvesætning har betydning for udtrykket

Eksempel på bevaret farvesætning

Brandmurens farves betydning for den taktfaste rytme

SAMMENFATNING

Ved bevægelse gennem området opleves bebyggelsen generelt frodig med høje hække mellem stikveje og haver og flere endog ganske høje træer i både for- og baghaver. Indgangssidens forarealer fremtræder meget varieret med en del fine indretninger med blomster, hæk og træer. Bebyggelsen er generelt velholdt og har i udpræget grad bevaret det *overordnede* oprindelige udtryk trods de mange forskelligt formede tilbygninger og overdækninger.

Det er vigtigt at skabe personlighed og diversitet for at bibeholde området, som et levende og interessant sted. Samtidig er det også vigtigt at opretholde og overholde visse retningslinjer for at bevare et arkitektonisk udtryk og sikre de identitetsskabende værdier.

Det er en god balance mellem disse to parametre, der giver området atmosfære og samtidig indbyder til at opleve arkitekturen. Det er en bevist tilgang til vedligehold og ombygninger, der gør området interessant mange år ud i fremtiden.

DET FREMTIDIGE ÅBRINKEN

ARKITEKTONISKE VÆRDIER I ÅBRINKEN

Det arkitektoniske udgangspunkt har været en rækkehusbebyggelse opbygget med gentagelse af elementer og homogenitet i udtryk og materialer samt en diversitet, som karaktergivende element.

HOMOGENITET - OPRINDELIG

- Gentaget placeringsmønster på grunden.
- Fast rytme i matrikelinddelingen.
- Parallelitet mellem husstokkene.
- En gennemgående tagdybde/huskrop på 1. sal.
- Overvejende én hustype.
- En fælles farveholdning.

DIVERSITET – OPRINDELIG

- Husrækkernes varierende længder.
- Den slyngede midtervej "Åbrinken" i kontrast til husstokkenes rette, parallelle linjer.
- De i husene indbyggede terrænspring, som mest tydeligt afspejler sig i tagfladerne.
- Hustype B (små huse) med anderledes udformning af huskrop, facadedisponering, spærbredde, tagbelægning og mindre forareal mellem rækkehusene.
- Butikker og plejeboliger i bebyggelsens midte.

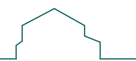
DIVERSITET – TILKOMMET

- Beplantning og ibrugtagning af forhaverne foran boligerne ud mod vejen.
- Hustype A (store huse): Meget forskelligartede udformninger af tilbygninger i form af vindfang og overdækninger på facaden mod vejen, tilbygninger på gavlhuse samt mod haven.

- Hustype B (små huse): Højt antal brede og tætliggende ovenlysvinduer i de små, lave halvtage (garage), synlige fra vejsiden.
- Hustype B (små huse): Mange og forskelligartede tilbygninger mod haveside.
- Individuel farvesætning.
- Plankeværk, buske o.a. i baghave- og naboskel, i stedet for hæk ("grøn mur").
- Efterisolering af tagflader, som udligner eller ændrer de små spring i tagryggene. Høje vindskeder mod lavere liggende nabetag og ændret dimension på spærrender.
- Solcellepaneler på enkeltstående tagflade, som udligner det lille spring i tagryggen til naboen.
- Nye glaspartier og vinduesbånd, der ikke respekterer faginddelingen, ikke er inddelt med lukket vinduesbrystning eller respekterer oprindeligt materialevalg.

SAMMENFATNING

Til trods for det ensartede udgangspunkt med samme arkitektonisk udtryk på trods af to hustyper, ensartet farvesætning og placering på matriklen opleves bebyggelsen i dag overordnet som varieret, karakteristisk, spændende og med en rar atmosfære. Dette understreges de steder, hvor farvesætningen er bevaret og den oprindelige detaljeringsgrad er bevaret eller respekteret ved udskiftning og renovering af bygningsdele. Ligeledes opstår en varieret og spændende bebyggelse, hvor begrønningen i forhaverne klart definerer matrikelskellene mellem rækkehusene og ligeledes overgangszonen mellem privat bolig og offentlig vej.

Enkelte steder bliver bebyggelsen lidt kønsløs og nærmest triviell, når karakteren i bebyggelsen er svækket for meget. Dette blandt andet ved ændret farvesætning og svækkelse af det stramme arkitektonisk udtryk på grund af ændring af detaljer ved vindue og tag i forbindelse med udskiftning og/eller energirenovering.

Tilbygningerne er det element, som skaber størst variation i oplevelsen af rækkehusbebyggelsen. Tilbygningerne ved gavlhusene er generelt smukt indpasset i den eksisterende arkitektur. Overdækninger og havestuer mod baghaven er i langt de fleste tilfælde gemt af den "grønne mur" mellem baghave og stikvej. Disse svækker således ikke i udpræget grad det arkitektoniske udtryk, når bebyggelsen betragtes udefra. Dog kan disse udbygninger, øge bygningskroppens indre mørke zone, hvilket ikke er en værditilførelse.

Vindfang og overdækninger mod stikvejene er udført med varierende karakter og kvalitet. De steder hvor de oprindelige arkitektoniske værdier (bl.a. arkitektoniske principper, farveholdning og detaljeringsgrad) er gentaget og der er en kvalitet i valg af materialer er oplevelsen af de tilførte vindfang/overdækninger mest vellykket. I disse tilfælde er de små tilbygninger i høj grad med til at give området karakter og skabe en diversitet, som er en kvalitet.

ANBEFALINGER

FREMTIDIGT VEDLIGEHOLD OG UDVIKLING

TAG

Udskiftning af tag (efterisolering)

Åbrinken er opført i 1950'erne - en periode, som blandt andet er kendt for ikke at have samme fokus på energi og energivenlige løsninger, som vi har i dag. Af samme grund har en del af Åbrinkens bebyggelse gennemgået nogle energirigtige tiltag, hvor forhøjelse af tagfladen pga. øget efterisolering er ét af tiltagene. Ved forhøjelse af enkelte tagflader i den samlede bebyggelse, hvor de små terrænspring i netop tagfladen er et meget karakteristisk element, vil det samlede arkitektoniske udtryk svækkes.

Det anbefales, at alle tagflader på hele rækker forhøjes på samme tid. I fald dette ikke kan opfyldes, anbefales det at følge nedenstående retningslinjer.

Det anbefales at tagfladen ikke forhøjes mere end at trappe-effekten opretholdes.

Det anbefales, at nye synlige spærender får samme faginddeling og dimension som de oprindelige.

Det anbefales, at der stræbes mod ensartet tagbelægning for hver hustype. Ved udskiftning bør tagbeklædning være sortblå/skifergrå eternitskifer (type A) og sortblå/skifergrå bølgeeternit (type B).

Det anbefales, at lodret inddækning ved brandmur til nabo udføres med tagpap, der føres lodret op under zinkløskant. Denne bør ikke være højere end 7-10 cm.

Eksempel på vellykket lodret inddækning

Det anbefales, at der bestemmes en fast højde for hævnning af tag ved energirenovering. Den rigtige højde skal tage hensyn til de arkitektoniske principper samtidig med at den tilgodeser behovet for efterisolering i tag. Det kræver yderligere undersøgelse og fastlæggelse af princip for forhøjning af taget førend en præcis højde kan angives.

Ventilation af tagflade

Der er angiveligt opstået et forøget behov for aftræk og udluftning gennem tagfladen, hvorfor der ses en betydelig øgning i antal og forskellig udformning af taghætter på tagfladen.

Det anbefales, at placering af aftræks- og udluftningshætter stadig skal ske på tagfladen mod nordøst.

Det anbefales ligeledes, at udluftning fra køkken og bad fortsat skal placeres i brandkammen.

Aftræks- og udluftningshætter bør udføres i zink, fremstå rektangulære, lodrette og så hætterne følger tagfladens hældning.

Tagrender og nedløb

Tagrender og nedløb har oprindeligt været udført i malet zink med bajonetknæ på 1. sal og lige nedløb i stueetagen.

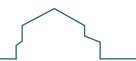
Det anbefales at tagrender og nedløb udføres i zink. Nedløb i stueetagen bør være koblet lodret på tagrenden, mens nedløbet på første sal bør udføres med bajonetknæ (nedløbet deles i to, parallelforskydes og samles i to "knæk").

Det anbefales at tagrender dimensioneres i henhold til den tagflade, der skal afvandes.

Det anbefales at tagrender og nedløb males som beskrevet under afsnittet "Farver".

Tagvindue i garagetag

Efterhånden som garagerne er inddraget til bolig er behovet for ekstra lysindtag i rummet opstået.

Ved etablering af tagvinduer i garagen bør de underordne sig den oprindelige spærinddeling, således at der ikke udveksles i spærfag. De bør have en max bredde som spærfag og max længde på 100 cm, så der opnås en smuk dimensionering, der passer til den eksisterende dimensionering af vinduer i bebyggelsen. Tagvinduerne bør følge garagetagets hældning. Det anbefales, at der etableres ét tagvindue pr. garage.

Solceller

Med ønsket om at energirenovere, er der flere steder placeret solceller på tagfladen.

I fald der etableres solceller anbefales det, at rammen fylder hele tagfladen, samt at der - ligesom ved efterisolering - ikke må forhøjes mere, end at trappeeffekten i tagfladerne opretholdes.

FACADE:

Vinduesbånd, lamelrammer og sålbænke:

Facaden bærer af på gavle og skillevægge og understøttes undervejs af lodpostene/karmene i vinduesbåndene i både stueetagen og 1. sal. Der er således ikke bærende stolper mellem vinduerne, og et vindue kan ikke uden videre tages ud. Fordelen ved denne løsning er mere glas og mindre træ, og dermed mere lys i rummene. Desuden betones de vandrette linjer, så rækken af vinduer opleves som et samlet vinduesbånd. Dette konstruktionsprincip bør fastholdes og sætter standard for løsningsmulighederne ved konstruktion af nye vinduer.

Husenes særlige facadekonstruktionsprincip kan aflæses i vinduernes udformning, hvorfor det anbefales så vidt muligt at bevare de oprindelige vinduer og døre.

Er det nødvendigt at udskifte elementer, skal detaljen være skarpt i fokus, så det originale udtryk fastholdes. Det anbefales, at nye vinduer og døre udføres som de oprindelige ift. format, proportionering og detaljering.

Faste og gående rammer bør have samme format, så vinduesbåndets gennemgående linje fastholdes, og der ikke opstår en hoppende linje af skiftevis karm og karm+ramme, karm, osv.

I vinduesbåndet i stueetagens nordøstfacade indgår et listebeklædt blændingsfelt ved siden af hoveddøren. Det bør fastholdes i samme farve som brystningen under, men adskilt fra denne med en lille liste i lige forlængelse af vinduernes underkant.

Nye vinduer og lamelrammer bør udføres i træ, ikke metal eller plast, der har en anderledes patineringsend træ.

Sålbænken under førstesalens vinduesbånd er oprindelig gennemgående, enkel og med et lille fremspring, malet i samme farve som beklædningen under. Denne diskrete løsning bør gentages ved eventuelle vinduesudskiftninger.

Døre

Den oprindelige hoveddør i nordøstfacaden er en pladebeklædt dør med glas i øverst felt. Den blågrønne farve har en vis signalværdi - "her går du ind". Nye døre på oprindelig placering bør ligeledes være beklædt og malet i den karakteristiske, blågrønne farve.

De oprindelige terrassedøre mod havesiden underlægger sig de vandrette linjer ved at have mørkt, træbeklædt felt nederst ligesom den originale brystning. Hvis hele glaspartier fra gulv til loft udføres i stueetagens haveside, bør hvert parti følge de gamle vinduers lodrette inddeling og have tværpost i brystningshøjde, så denne også markeres i glaspartiet.

Pladebeklædning og inddækninger

Oprindeligt er de vandrette linjer kraftigt betonet i kontrastfulde "striber" af mørkebrune brystninger, vinduesbånd, hvid pladebeklædning og endnu et

ANBEFALINGER

FREMTIDIGT VEDLIGEHOLD OG UDVIKLING

vinduesbånd. For type B's (små huse) vedkommende danner den lange, ubrudte tagflade over garager og forarealer endnu en kraftig betoning af det vandrette. Disse vandrette linjer bør indtænkes, når der foretages beklædnings-, vindues- og dørudskiftninger, så der træffes et bevidst, arkitektonisk valg.

Bredden på de hvide plader, som beklæder den øvre del af facaderne, følger vinduernes bredde og faginddeling og det er væsentligt, at dette fastholdes ved eventuel udskiftning af facadebeklædning. De hvide plader er monteret, så de lodret er næsten helt tætsiddende, hvilket anbefales gentaget ved udskiftning til nye plader.

På havesiden er de hvide plader opsat i en række, på gadesiden i to rækker over hinanden, hvor samlingen dækkes af en smal løskant, som er malet hvid. Ved udskiftning bør denne løskant fortsat males, så den glider ubemærket ind i helheden. Skinnende metalløskanter bør undgås, ligesom opsætningsmønstret bør fastholdes.

TILBYGNINGER

De ret forskelligartede tilbygninger tilfører samlet området Åbrinken en diversitet, som - hvis øvrige, oprindelige og vigtige arkitektoniske elementer på rækkehusene er bevaret - er en kvalitet. Dog svækkes det enkelte billede flere steder af manglende kvalitet i valg af materialer samt tilpasning af tilbygningen i den eksisterende arkitektur.

Vindfang/overdækning mod vejen

Ved renovering af eksisterende vindfang og overdækninger, såvel som ved opførelse af nye, gælder samme retningslinjer.

Det anbefales, at opnå en kvalitet i valg af materialer, så en smuk patinering opnås. Ligeledes anbefales det, at der vælges materialer som tilpasser sig den

eksisterende arkitektur, fx. sortbrun (malet) træ, hvid pladebeklædning og eternitskifer. Det anbefales at undgå plast, da patinering heraf ikke tilpasser sig smukt i den eksisterende arkitektur.

Det anbefales ligeledes at nye vindfang og overdækninger hierarkisk underordner sig garagen, at udtrykket er enkelt og at taghældningen følger garagens taghældning, men forsænket i forhold til garagens tag. Sidst men ikke mindst er det vigtigt for en vellykket tilbygning, at der er fokus på detaljen og mødet mellem vindfang/overdækning og eksisterende facade/garage.

Generelt anbefales det at udføre åben overdækning fremfor lukket vindfang, da en veludført åben overdækning lægger sig som et nyt lag på facaden uden at sløre den oprindelige arkitektur.

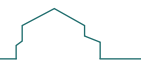
Udvidelser mod haven

Udvidelser mod havesiden vil forøge den mørke zone i bygningskroppens midte, da husdybden øges. Derfor bør en udvidelse på denne placering altid overvejes nøje, og det anbefales som udgangspunkt at undgå disse. I fald der etableres havestuer eller facaden mod haven "rykkes" eller erstattes af glaspartier fra gulv til loft bør hvert parti følge de gamle vinduers lodrette inddeling og have tværpost i brystningshøjde, så denne originalplacering bevares og føres igennem i facadeudtrykket.

Det anbefales ligeledes, som ved øvrige tilbygninger, at opnå en kvalitet i valg af materialer samt at disse tilpasser sig den oprindelige og eksisterende arkitektur. Se i øvrigt under afsnittet "Vindfang/overdækning mod vejen".

Tilbygninger gavlhuse

Ved vedligehold af eksisterende samt eventuel opførelse af ny tilbygning ved enderækkehusene anbefales

det, at den nye tilbygning tilpasser sig den eksisterende arkitektur. F.eks. bør den opføres af eksisterende materialer som røde mursten, brune fuger, sortblå/skifergrå eternitskifer og vinduer i træ. Dimensioner på vinduer og taghældning bør være som oprindeligt. Det anbefales, at en ny tilbygning altid hierarkisk skal underlægge sig det samlede arkitektoniske udtryk, således at der ikke er tvivl om, at det er rækkehuset, der er den primære bygning.

FARVER

Farvernes betydning for Åbrinken er tydelig. Det er de markante farver okkergul, rød, blågrøn og sortbrun, samspillet imellem dem og deres placering på facaderne, der er med til at skabe den specielle karakter, som Åbrinken besidder. De okkergule brandmure bevirker at der opstår en fast rytme med et tydeligt skel, når hele rækker af huse betragtes. Disse er ligeså karaktergivende som de små spring i tagfladen.

De steder hvor farverne er erstattet med hvid og sort fremstår bebyggelsen mindre karakterfuld og det anbefales kraftigt, at de oprindelige farver bibeholdes, både i tone og placering.

Facadernes oprindelige farveholdning er aktivt søgt fastholdt via retningslinjer mv. Der har imidlertid været uklarhed om farvekoder, hvorfor der ses flere variationer af de enkelte farver. Denne gode vilje er et godt potentiale for fremtidige retningslinjer, der til gengæld bør være mere specifikke og detaljerede end de nuværende.

Det anbefales, at der - af relevant fagperson - fastlægges en fælles farveholdning med udgangspunkt i den oprindelige.

BEPLANTNING

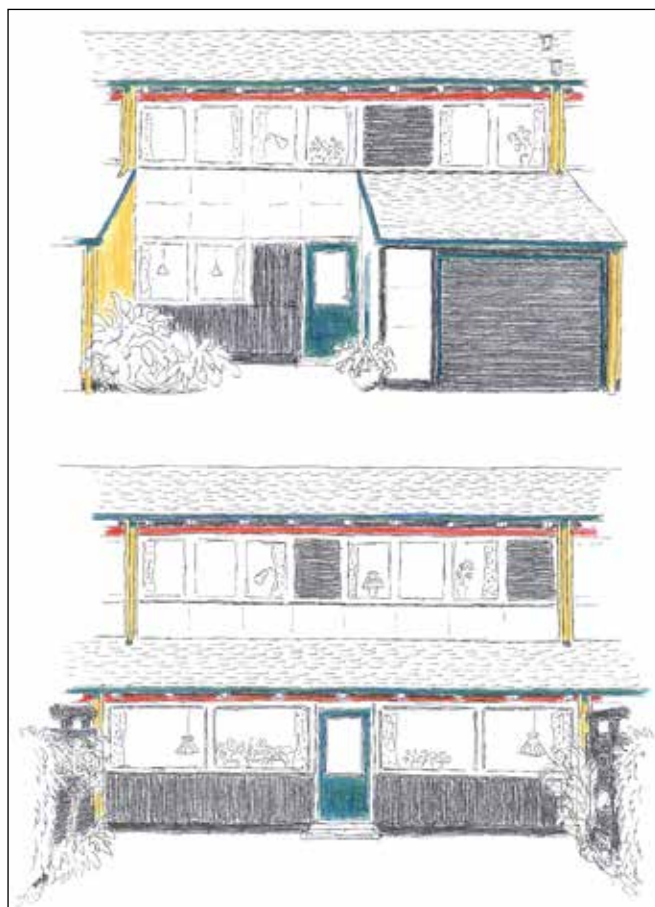
Den "grønne mur" (høj hæk/levende hegn) mellem baghaven og stikvejen er yderst vigtig. Hækkenes

plantesort, højder og beskæringsgrad veksler, men det grønne, tætte udtryk danner en lukket helhed om haverne. Den "grønne mur" lukker af for indsyn til haverne og de mangfoldige tilbygninger, der gemmer sig på

Principskitse for placering af oprindelige farver i facaden.

Det anbefales at den oprindelige farveholdning bevares, både i tone og placering.

Kilde: Åbrinkens Grundejerforening.

ANBEFALINGER

FREMTIDIGT VEDLIGEHOLD OG UDVIKLING

havesiden. Den tjener som rolig ryg når man bevæger sig fra Åbrinken op ad stikvejene og sørger for, at øjet ikke forstyrres af endnu en facaderække og private haver. Med de mange forskelligartede vindfang og overdækninger på nordøst-facaden øges vigtigheden af, at den "grønne mur" ovenfor bevares og ligeledes opretholder en vis højde.

Det anbefales at den "grønne mur" bibeholdes som levende hegn (høj hæk) og ikke erstattes af plankeværk eller lignende. Det vil svække helhedsindtrykket af bebyggelsen/området.

Det anbefales ligeledes, at der opretholdes eller etableres et skarpt grønt skel mellem matrikelskel i overgangszonen på ankomstsiden af bebyggelsen, da det er med til at understrege rytmen i bebyggelsen og den diversitet, som er karaktergivende for området.

EFTERSKRIFT

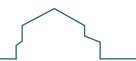
I festskriftet udgivet i anledning af Åbrinkens 50-års jubilæum udtaler Klavs Randsborg at rækkehusbyggeriet Åbrinken var tænkt som en:

"Enhed udadtil, større individualitet i haverne og især inde."

Og samtidig efter inspiration fra grundlagte græske byer:

"Et egalitært samfund, udtrykt gennem én fast form dikteret af bystatens styre."

Det er intentionen, at der ved fremtidige om- og tilbygninger samt vedligehold af Åbrinkens bebyggelse opnås en smuk balancegang mellem individualiteten og den faste form - helhedsindtrykket - således at der bibeholdes en atmosfære, der underbygger værdierne i arkitekturen, som derved forbliver interessant nu og i fremtiden.

LITTERATURLISTE/KILDER:

BØGER / TIDSSKRIFT:

"SAVE-registrering af rækkehusområder, Virum bydel.":
Lyngby-Taarbæk Kommune, 2005.

"Åbrinken 50 år – festskrift": Beboere på Åbrinken.
Narayana Press, 2005.

WEB:

<https://aabrinken.dk/>

<https://www.weblager.dk/app>

[http://www.kunstbib.dk/samlinger/arkitekturtegninger/
vaerker/000034834/8](http://www.kunstbib.dk/samlinger/arkitekturtegninger/vaerker/000034834/8)

<http://www.jocs.dk/>

<http://forstadsmuseet.dk/historien-om/et-johan-christensen-hus-idraetsvej-5/>

<https://www.youtube.com/watch?v=8L-zQSbACYo>

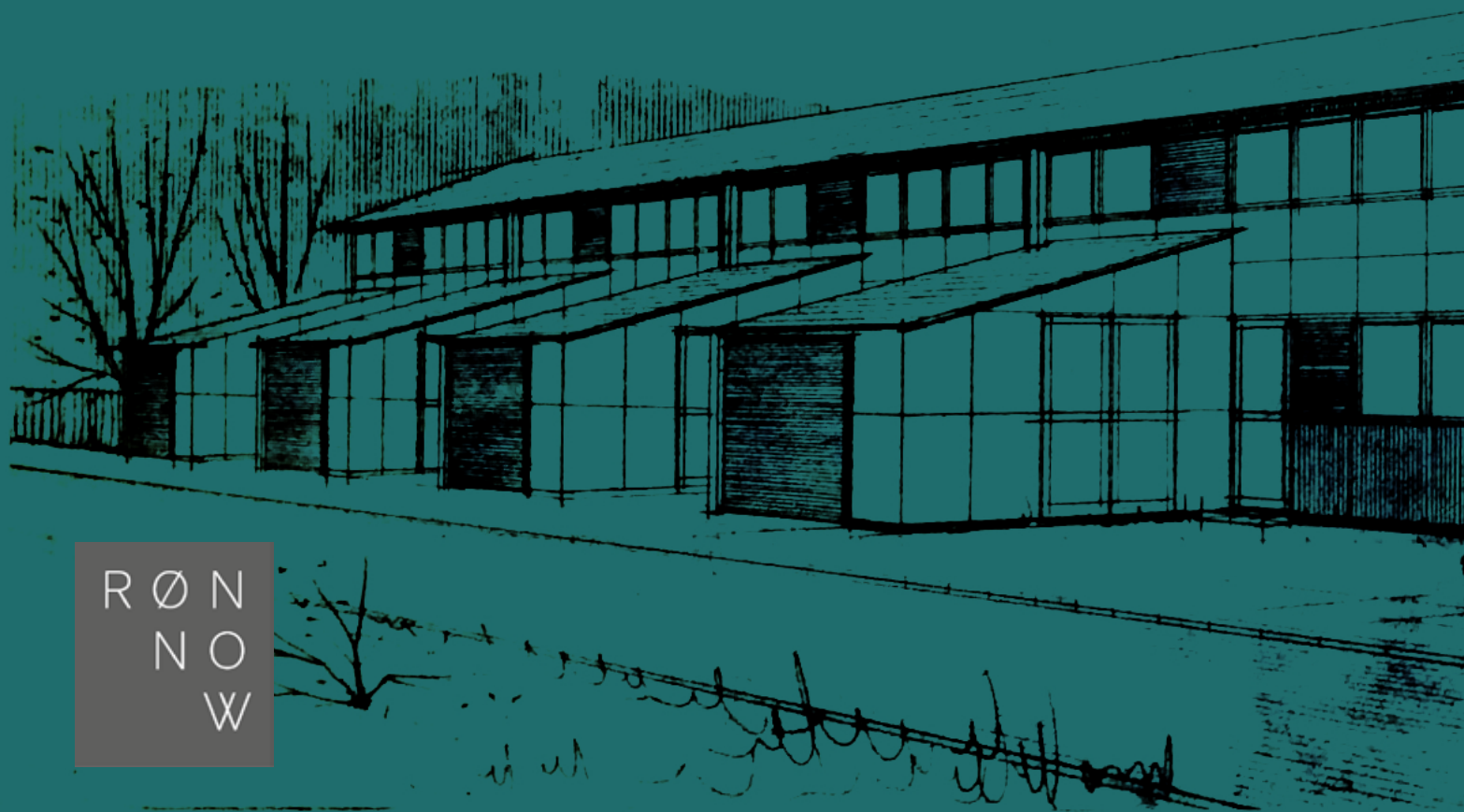
REGISTRERING AF OMRÅDET OG FACADER SAMT BESØG I FØLGENDE UDVALGTE BOLIGER:

Åbrinken 61 (type A)

Åbrinken 72 (type A)

Åbrinken 221 (type B)

DIV. MATERIALE UDLEVERET AF ÅBRINKENS GRUNDEJERFORENING.

R Ø N
N O
W